

Latweefchu Awise.

Nr. 27.

Zettortdeenâ 5. Subli

1856.

Swefchas semmes sinnaſ.

No Berlihes, Pruhſchôs, rakſta ka ſcheit tee gudri dabbaſ-prahnteeſi un ſwaigſnu lubſotaji aprehlinajuſchi, ka ta leela aſtes ſwaigſne (Komete), kaſ taiſ gaddôs 1264 un 1556 effoht parahdijufeſ, atkal ſchogadd' jeb wehlekaſ libdſ 1860 gaddu — parahdiſchoteeſ. Redſeſim woi ſchee gudri wiſri buhſ riktigi aprehlinajuſchi!!

No Kahrſbadeſ, Giſtreikeru walſte, Scheit tai 1mâ Zuhni jaunu, kôſſchu Luteru baſnizu eeſtwehtijufchi.

No Sprantſchu-ſemmes rakſta, ka tur neganti leelu ſkahl di uhdens-pluhdi darrijufchi — Mei mehneſi. Tahſ leelaſ uppeſ Rohne un Voire effoht pahrluhduſchaſ un wiſſaſ ſemmes mallaſ appluhdinajuſchaſ. Skahlde effoht wairak ka 300 Milljoni.

No Berlihes. Schè ne fenn 75 gaddu wezza atraitne netihſchi zaur lohgu iſkritte no diwi tabſchu namma, pee ſemmes, un palikke dſihwa un weſſela. Tiklai weenaſ kahjaſ zelliſ effoht biſchli nogruhſtſ. — Laimigſ kritteenaſ!

No Atenes pilſata, Greekeru ſemme, rakſta ka tur allaſch laupitaju bandaſ meſchôs uſturrabſ, un reiſneekuſ iſplindere un nokauj — un ne warroht ne buht tohſ lehti rohka dabbuht. 21mâ Mei effoht 5 laupitaji tappuſchi ar nahwi noteefati.

No Wiheſ, Giſtreikeru walſti, rakſta ka eeſſch Mei mehneſcha. dikti leelaſ weefuſ to ſemmes gabbalu Paduâ effoht peemelejiſ, un pulkſ ehkaſ noplohſijſ ta ka 700 pamilijaſ zaur to weefuſi beſ mahjahm un pajumta palikkuſchaſ.

Daudſ tuhſt. kôhſi meſchôs apgabſti un ſadraggati, un kruſſa atkal labbibu apſkahldejuſe. Wiſſa ſkahlde effoht leela!

No Sahmu-ſemmes (juhreaſ falla, 6 juhdeſ no Dundagaſ) Wiſſeſemmes Gubernementè, rakſta ka tai 26tâ Februar f. g. no Krohna muſſchaſ Taggamaſiſeſ effoht 12 wiſri no arraju kahrtâſ, kaſ ar rohau kerſchanu ſewim uſturu ſagahdajabſ, ar leddu dſittâ juhreâ tappuſchi aiſdſiht, un wehl ne ſchodeen naw atradduſcheeſ. Gan buhſ juhreâ ſawu nahwi atradduſchi!

No Skohdeſ puffeſ Kurſemme, tai 15tâ Zuhni 1856. Schi gabbalâ bij atkal dikti bahrgſ laiſſ! Tai 6tâ Zuhni eeſahle liht un grauſt, un tâ taſ libje un graude libdſ 8to Zuhni, tâ ka wiſſaſ uppeſ peepluhde un uhdens uſ zeku ar ſtraumehm tezzeja.

Wiſſeſ wairak tai 7tâ Zuhni dikti bahrgſ pehrkônſ weenumehr duhze un ſpehre un ſibbiruſ kruſtim un ſchlehrſim mette, un arri daudſ weetaſ effoht ſkahl di darrijſ un dedſinajiſ.

Elkaſemmes mahjaſ kahdaſ brangaſ, jaunaſ laidaraſ ar daſchahm leetahm, kaſ eeſſchâ bijuſchaſ, nodedſiſ. Plepjdſ arri jaunaſ labbibâſ ſchkuhniſ ſaſperts. Leiſchôs arri warreja uggumi redſcht. Daſchôs gabbalôſ effoht arri kruſſa bijuſe, kaſ meeſcheem ſkahl di darrijuſe.

Pehz ta leela pehrkôna atmettabſ aukſtſ, un arweenu wehl pahrlibje. — Sahle un ahbolinſch taggad kôhſchi aug — labbibu arri prauſchabſ. — Drudſiſ wehl naw beidſeſ; zittadi irr laudiſ ſchè weſſeli.

No Parises.

26. Mai. Generals Boskets waffar ar diveem prasteem saldатеem, kas pee ta rattõs fehdeja, irr pee pascha Keisera brauzis. Pirmais bij garsch, melns Araberis. Schis redseja pee Sewastopoles, ka leela schaujama lohde, ko par bombehm fauz, wiannam preekschâ grabwi kritte. Tas tai paschâ brihdi tai schaujabs klahd, un sagrahbij to, gribbedams wiannu mest par grabwi pahri. Bet ta lohde sprahge un aisrahwe tam abbas rohkas. Winsch par tahdu drohshibu leelu gohdasihmi dabbuja. Taggad tas gribb us farwu tehwasemmi eet.

Dhters saldats irr mas zilwezinsch no Sprantschu semmes, bes raddeem un draugerm, kas tam nabbagam Araberim par beedri palikke, kad tas besrohziis kluë. Winsch to apkohpi un apgehrbj un barro ka mihlotu behrinu mahde apgahda, nekad no ta ne atkahpdams. Winsch taggad no waldischanas gribb isluhgt, lai tam wehl, tam gaudenam draugam us firtu Awriku lihds eet un tur pee ta palikt, ka warretu tam pasneegt arween to mihlestibas palihdsibu. Tas Generals wedde tohs pee pascha Keisera klahd, kas wiannus mihligi eepreezinaja un pee Keisereenes arri peewedde. Tas Keisers abbu luhgschanas paklausidams, tohs wehl baggati apdahwinaja.

Bet meh's peeluhdsam Deewa schehlastibu, kas ta breefmiga kaxa wainas dsede. Warr buht, ka tas Araberis ihstu mihlestibu un draudsibu wehl ne pasinne. Tam Deews to preeksch azzim wedde eeksch ta dsihwa palihdsija. Schis atkal, bes ihsteneekem dsihwodams, nu irr atraddis beedri un draugu, kam par labbu publetees, gahdaht un strahdaht schim tas leelakais firds-preeks buhs.

B—1.

Ekkur blehdis.

Prubschu semmes pilfatina leela sirgu tirgû baggats wihrs dabbuja nopiekt lepnu smukku

sirgu par lehtu maksu. Naudu ismaksajis un sirgu panehmis fakka us pahrdeweju: Draugs mihlais! Man irr brihnums, ka tahdu sirgu par tik lehtu maksu warrejuschi isdoht. Nu jums nauda rohka, andele irr un paleek riktiga, tad nu luhgschus luhdsu fakkeet, kahda waina schim sirgam warr buht? Bes leelas wainas to ne buhtu ta isderwuschu. Pahrdewejs nolahdedamees apleezina, ka sirgs wessels un skaidris ka putns. Bet kad nu pirzejs no winna ne-atstahjabs, bet drohshina lai tik skaidri fakka, kas ihsti effoht, tad schis nu fakka ta: Zeenigs kungs! juhs gohdigi effeet andelejuschi un ustizzigi maksajuschu, tadeht arri ustizzigi jums wissu isteikschu. Sirgs pateesi labs un wessels, lai to brauz tur un ka gribb; eet labbi; bet tam tahda mohde, ka garr Ahbotu-krohgu us Berlines zetta, ne eet un ne eet garram, lai tam darra ko gribb.

Kungs pasmehjees fakka: Ja ta, tad jums tenzinaju no firds. Kahda mannim dalka garr to Ahbotu-krohgu. Kungs aisbrauzis prohjam to sirgu jahj un brauz pufsgaddu un irr labs ka labs. Nu tam jabrauz us Berlini un peeminnedams ta wihra teikschanu, fakka ta: leels rinkis naw ja braukschu garr to Ahbotu-krohgu. Dabbuschu redseht woi mellojis woi taisniba, — un usnem to zellu. Bet tikto sirgs eeraudsijis Ahbotu-krohgu, sahks skreet, sweeds un teescham steddele eekschâ lai nu gan kutscheris turr, rausta un schauj ar pahtagu zil spehdams. Te krodhsineeks arri jaw klahd weesu sanemt; bet isdsirdejis sirga sweegschanu un azzis usmettis sirgam, peeskreen un apkampis sirga kaku, fauz ar assarahm: „Anziht! Mans Anziht! Nu saglis tewi wairs nedabbuhs naggos!”

Nu kungs dabbuja saprast ustizziga pahrdeweja wallodu. Sirgs bij ja-atdohd krodhsineekam. Lai nu dsenn sagta pehdas.

E—3.

Salktis burwis.

Stahsta wihrs kahds: Ne zik tablu no man-
na zeema padisch dihkis weetahm apaudsis ar
needreem, fells un pilns ar wardehm. Pee
dihka mallahm pulkureisi redseju to salkti ar
padsetenu krahgi. Kahda waffaras waffarâ,
kamehr wehl pilnam gaisch bija, zekkâ gaddi-
johs us mahjahm ne tablu no dihka. Klau!
balsis sawadas pulkam padarrija manni ap-
stahtees. Bija tahs kâ no wardehm un atkal
kâ naw no wardehm. Tâ nu, kâ needri bija
preekschâ, — lehnâ palihshohs un redsu, par
kâ mannim gan bija brihnotees. Weena no
tahm dseltan-kaflu salktim, dascha tahda, kah-
du dischaku wehl ne biju redsejis, — gulleja
pee paschas dihka mallas un aprihje wardu;
kahdas zittas wardes tuppeja sawadâ stahwu-
mâ*) apfahret salkti, breesmigi waidedamas
bet itt ne kâ ne prohweedamas woi ne warroht
isbehgt no tahdas likstas, kas weenai nu tik
bija usgahjuse. Pehz kahdu brihdi ohtra
warde bija panemta un aprihta, — tad
teescha, — kamehr tahs zittas weenadi ween
kâ schelodamas noschehloja sawu nelaimigu
buhshanu. Palikke nu jo tumsh, ne warreju
wairs no tablenes wissu labbi redseht, un tu-
waku peegahjis, — tahs zittas kas tur bija
aisbehdsse us wissahm mallahm.

Redsam tē kâ salktis wardes turreja tã kâ
apburtas, kâ schahs no bailibas pahnemtas
un apstulbotas ne bija behguschas nohst, un
palikkuschas par laupijumu, — kâ gan wehl
jo wairak to stahsta par leelahm tshuhskahm
eesch zittahm pasaulēs dakkahm, — kur tahs
ir leelakus lohpinus un putnus ar tahdu bai-
libu pilda zaur sawu turumu, kâ schee aplam
aismirst isbehgt un weegli swehra riklē sawu
gallu dabbu. — Sa kahds kasinn arri redsejis
laut kad tã notekam, kâ tē stahstihst, tas lai
jelle luhdsams Awisēs to isteiz. H. K.—U.

*) Puffstahwu, bailigas, gandrihs kâ funs kas sehsh us val-
kak-kahjahm, ar preeksch-kahjahm us augschu, bet nolaitahm.

Waffaras dseefmina.

1.

Preezaites ar man nu brabli
Schinni jaukâ lajinâ,
Lai stannu preeka dseefma tabli
Katrâ Latwja krsuinâ.

2.

Slatt, kahds gresnums laukâ rahdahs,
Wissas mallas seed un mirds! —
Rudsi stohbrōs stalti stahdahs,
Tōhs usfiattoht lezz jaw firds.

3.

Lagidigallas fruhmōs pohga,
Pukku dekkis ptawas sedf. —
Sarkana jaw taifahs ohga,
Zilweks stattoht preeku redf.

4.

Lai arr' pukkes seedeht beigsees,
Putnu dseefmas apstahsees,
Taf pehz augli numis atsteigsees,
Baggats ruddens eefahksees.

5.

Tã kâ uppe pukku seish
Lehui rinkodama teff,
Un ta salka, lohshâ meija
Ishâ brihdi wiht un seff. —

6.

Tã arr' muhsu dsihwe dohdahs
Uhtri garrâ muhschibâ; —
Wisseem preekem gals atrohdahs,
Weenreis tumshâ kappinâ.

7.

Pawaffaris janus gau zelsees
Atkal zittâ gaddinâ,
Bet muhs' pawaffaris ne selsees
Dhtru reis schi dshwibâ.

8.

To lai taggad wehrâ leelam,
Kur mums dabbas preeki fmaid,
Un jo deenas gudri teelam,
Tad — muhs debbes preeki gaid! —

E. F. Schönberg.

S i n n a s.

Tannì nakti no 12ta us 13to Juhni Leel-Efferes fainneekam Sillainu Kristam Wiffmannam no gannibahn nosagts tschetru gaddu wezs duls sirgs, jau derrinahts, pantigs, bes wiffas sîhmes, tiffkai labba fahja us lauku pussi ar arflu eefkrambata un bruhzite wehl bija redsama. Kas to sirgu atskappe woi flaidru sînnu par to dohd, tà fa to warr usdabuhst, tam minnechts fainneeks sohla 5 fudraba rubbukus pateizibas naudas. 2

Leelâ Efferê, 18tâ Juhni deenâ 1856tâ gaddâ.

Embura, Kasulla fainneekam no gannibas nosagti tai nakti no 22tra us 23scho Juhni diwi sirgi, weens dfeltens 5 gaddu wezs melnu asti un melneem farreem, labbajâ pussê pee astes nobersta spalwa un srihpe peerê, 50 rub. wehrts.

Dhts behrs 10 gaddu wezs bes sîhnehm 40 rub. wehrts. Kalti salki ratti un salksch lohks. Kas par schcem sirgeem warrehs taisnu sînnu doht, dabbuhs 20 rub. f. peenahkamu pateizibas maksu pee 3

Gezawas kestera.

Tannì nakti no 17ta us 18to Jumi tappe pee Ruz was trihs sirgi nosagti: 1 pelleks sirgs, 9 gad wezs ar baltu sîhmiti peerê; schim arri bij strengu we labbâ pussê funna; bij wehrts libds 35 rub. f.

1 gaischi behrs ar leelu bleffi; bij 7 gaddu un 40 rub. f. wehrtibâ.

1 gaischi rauds, 6 gaddu wezs, ar nogreestu a labbâ pussê; wehrts bij 40 rub. f. Kas par sche sagteem sirgeem Ruzawas fainneekam Gluhdam kabl flaidras sînnas warr doht, dabbuhs 15 rub. f.

Tannì nakti no 20ta us 21ma Juhni irr Zruslan Dankenu fainneekam gaischi bruhus sirgs no wid weja auguma, kahdus 10 gaddus wezs, farri un tai paschâ spalwâ, bes kahdahm zittahm sîhnehm, gannibahn nosagts. Kas par scho nosagtu sirgu peer dîschannu dohd peenahkamu pateizibas maksu dabbuhs.

Mihklas usminneschana no Nr. 24 irr:

Sihpols.

Libds 2. Juhni d. Mihgâ atnahkufchi: 1034 fuggi un 739 struhgas; isgabhjufchi 892 fuggi.

Labbibas un prezzu tirgus Mihgâ un Leepajâ tai 3. Juhli 1856 gaddâ.

M a l f a j a p a r:			Mihgâ.		Leepajâ.		M a l f a j a p a r:					
			R.	S.	R.	S.	R.	S.	R.			
1/3	Tschetwertu	(jeb 1 puhru) rudju	2	80	2	60	1	puddu	(jeb 40 mahrzineem) linnu	4	50	4
1/3	"	(" 1 ") kweeschu	5	—	5	—	1/2	"	(" 20 " ") fweestu	2	80	2
1/3	"	(" 1 ") meeschu	2	25	2	10	1/2	"	(" 20 " ") zuhfu-			
1/3	"	(" 1 ") ausu	1	25	1	30			gattas	4	40	4
1/3	"	(" 1 ") sînnu	3	—	3	—	1/2	"	(" 20 " ") dselses	1	5	—
1/3	"	(" 1 ") kweeschu-					1/2	"	(" 20 " ") tabaka	1	50	1
		miltu	5	75	6	—	1	muzzu	linnusehflu	6	50	—
1/3	"	(" 1 ") bihdeletu					1	"	silku	14	—	14
		rudsamiltu	2	60	2	50	1	"	sarkanas fahls	5	—	5
1/3	"	(" 1 ") meeschu-					1	"	baltas rupjas fahls	4	50	4
		putraimu	3	—	3	—	1	"	smalkas "	4	—	4

B r i h w d r i e k e h t.

No juhrmallas-gubernements augstas waldischanas pusses: Oberlehrer G. Blaeße, Zensur. Jelgawâ, tai 3. Juhli 1856.

No. 162.

I. Kà Gunnijads, Unguru semmes waldditais, karrojis prett Turkeem.

Schinni laika, kurrà tee kristigee waldineeki, kas pasaulé meeru saderrejuschi, Turku walstibu irr usnehmuschî beedribà ar zittahm Ciropas walstibahm, bet kur gan laikam drihs buhs redsams, ka par wolti darbofsees wezzu sapuüschu mahju par jaunu ustaisiht, tadeht, ka kad to saht kustinahht un islahpiht, tai jafabruht un jafagahschahs, gan dascham grihbefesees wairak ko sinnahht par scha Muameda wiltiga praweescha walstibu, ka wezzos laikos ar to gahjis.

Gan daschs jaw irr prassijis: woi tad tee kristigee waldineeki Turkeem arween tik sehligi blijuschi? woi neweens teem naw pretti turrejees? Tur mums ja-apleezina, ka wezzos laikos kristigi Kehnini Turku irr turrejuschi par sawu wissleelaku eenaidneeku, un ar wissu spehku tam pretti stahwejuschi. Zo grihbam parahdiht kahdas nodakkas; lai gan arri dabbusim redseht, ka Turkeem isdewees Greekeru walstibu usnemt.

Weens no teem stiprakeem karrotajeem, kas wissu sawu muhschu drohschi un pastahwigi prett Turkeem zihnijahs, bij Gunnijads, Unguru un Sihbenbirges gubernaters. Tas tik spehzigi, un turklaht tik laimigi karroja prett Kristus kauschu leelaku eenaidneeku, ka wissà pasaulé tikke nosaukts par Turku-ehdeju, Turku-pohstittaju; wihrs pilns gudribas, atsischanas, taisnibas; dedsigz tizzibà un garrà, tapehz arri drohschs kristigas tizzibas aisstahwetais prett Kristus eenaidneeka. Kad tai laika Ungureem saws Kehninsch bij nomieris, tad winsch dewe to padohmu, lai usnemmoht fewim par Kehninu Wladislawu, Pohu

Kehninu, un kad Unguri tà darrija, tad Wladislaw's eezehle Gunnijadu par Unguru un Sihbenbirges Gubernateru. Tas bij 1443schà gaddà, 10 gaddus pirms Turki usnehme Konstantinopoli. No scha laika Gunnijads eesahze karroht prett Turkeem un jaw toreis Turki buhtu eelausijufshees Wahzsemme un wehl tablak, ja Gunnijads ne buhtu bijis wissai Ciropai par muhri un glahbeju.

Zo Turku Sultans Murads II. jaw bij uswarrejis wissas Greekeru Keisera semmes, no paschas Konstantinopoles lihds Dohnawai, un nupat taisijahs par Dohnawu pah, eelausstees baggata Sihbenbirges semme. Turku leelakais karrà-wirfneeks Mesid-Begs ar 50 tuhst. karrà-spehka Sihbenbirge eegahjis, pohstija, dedsinaja, laupija, ka nekad ne bij redsams bijis, un gan drihs pufs-semmi jaw bij usnehmis. Gunnijads ar masu bet stipru un labbi ismahzitu Unguru karrà-spehku tam gabje pretti, un Deews to swehtija tik brihnischki, ka tai leelà kauschanà kurrà sagahje ar eenaidneekeem, 20 tuhst. Turki ar wissu sawu wirfneeku Mesid-Begu tikke nokauti. Wifs Turku lehgeris ar wissahm mantahm un karrà-leetahm Ungureem bij rohka, un sudraba naudas ween dabbusjuschi 5 wahgus pilnus. Gunnijads sawà deewabihjigà prahtà no schahs naudas Deewam par pateizibas uppuri, us kauschanas weetas likke ustaisiht leelu skaitu Deewa nammu.

Sultans Murads grihbedams atdabbuht sawu paspehletu gohdu, suthija jaunu 80 tuhst. leelu karrà-spehku us Sihbenbirgi. Gunnijadam wairak ne bij ar ko tam pretti eet, ka 15 tuhst. Bet Deews bij ar to, dewe tam ispohstihht wissu Turku karrà-spehku, un dsihmws sanemt 5 tuhst. Turku ar 200 karrogeem.

Dhtrà gaddà pehz tam, 1443schà gaddà, Sunnijads falassija leelaku karraspehku, ar to eet par Dohnawu pabr. Pats Wladislaws, Pohku un Unguru Kehninsch, tik ween wehl 20 gaddu wezs, bet dedsig garrà, gahje sawam karraspehku lihds, gribbedams pats karroht prett Turkeem. Pawissam tam bij 20 tuhkst. kahjneeku un 12 tuhkst. jahtneeku. Ar scho masu karraspehku Sunnijads tà uswarreja 4 Turku Paschas (augstus generatus) ka 3 tuhkst. tikke aplauti, 5 tuhkst. dsihwi fanemti, un ap seemas-swehtkeem tas usnehme leelu Turku pilsehtu Sowiu, pee Balkanu kalneem.

Turki gahje atpakkat us saweem Balkanu akminu klints-kalneem, kas kahdu 6 lihds 7 tuhkst. pehdu augsti, dohmadami tur pretti turretees un Ungurus ne laist pabr. Us to winneem arri laiks bij lohti isdewigs; jo apkalla lihja, tà ka wissi kalni ar leddu bij apklahti. Turklacht Turki wissus zellus stipri bij aistaisijuschi, kohkus nolaiduschi, un leelus-gabbalus uslikkuschi, ar ko schaut ja Unguri nahkschoht. Bet Unguri karstuma pilni, dohmaja seemas-swehtkus swehtiht sawam Deewam par gohdu, sahze ar sturmi us-eet us scheem warreneem kalneem, un pats Sunnijads ar saweem jahtneekem lehkschus uslehze us augsteem kalneem, tur Turki dohmaja ka ir kahjineeki pa teem ne tikschoht augschà, sakawe un aisdinne Turku karraspehku, tà ka teem behgchus bij jabehg wianà pussè kalneem leijsà. Schee irr tee paschi Balkanu kalni par kurreem arri muhsu flawehs Kreewu generals Diebitsch 1829tà gaddà pahrgahje, un par to tas no muhsu nelaike Keisera dabuja to gohda uswahrdu: Sabalkanskis. Bet ihsteni Sunnijads bij tas pirmajs Sabalkanskis, ka mums to schim stipram karrotajam par gohdu buhs peeminneht.

Kad Sunnijads us Bulgarias semmi bij pahrnahzis, tad Turki tam wehl dohmaja pretti turretees leela kauschanà pee Salowazas pilsehta. Schinni kauschanà pats Kehninsch

Wladislaws kawahs ar tahdu drohschumu, ka wiss Turku karraspehks tikke pagallam is, pohstihst un aisdihst, trihs Paschi fanemtdsihwi, staryp scheem weens, Eschelebi wahrda Turku Sultana snohts.

Kahds deewabihjigs, pasemmigs prahts Sunnijadam bij, to warr redseht no tabs grahmatas ko tas pehz schihs leelas uswarreschanas us mahjahm laide, un kurrà tas raksta: „Mums japateiz Deewam, ka tas mums Kristus laudim, tik leelu schelastibu darrijs. Mehs pehz schihs uswarreschanas tam wissuspehzigam Deewam arri effam pateikuschi, un atdewahm sawam Kehninam wissus fanemtus eenaidneekus un karrogus. Kas taggad notiks, to weens pats Deews sinna; mehs effam winna rohka. Winna prahts lai noteek.“

Bet Sultans Murads tik gauschi uswarrehts, ne gribbeja joprohjam ar Ungureem karrotees; jo tam schinni weenà gaddà kahdi 30 tuhkst. zilweku karrà bij pohstà gahjuschi; tadeht atkaphahs atpakkat us sawu pussi. Un tà tad arri Unguri atgreesahs us sawu semmi, tur tohs 1444tà gaddà Dwenes galwas pilfatà usnehme ar leelu gohdu un teilschanu; jo teem bij lihds 13 Turku generati un kahdi 6 tuhkst. Turku saldati kas karrà bij fanemti.

Turku Sultans nu arri sibtija sawus Ministerus us Unguru semmi meeru derreht. Lai gan zittu kristigu waldineeku ministeri, Kehninu Wladislawu zil spehdami luhdse, lai ne taifoht meeru ar Turkeem, jo tee wissi nu gribbeja Ungureem paligà nahkt wehl wairak prett Turkeem karroht, kamehr no Ciropas pagallam buhs isdsiht, tomehr Kehninsch meeru notaisija ar Turkeem us 10 gaddeem. Turki schat meera-derriba atdewe Serbias un Buklowinas semmi sawam ihpascham waldineekam Turam, Moldawu Ungureem, ar wisseem pilfateem pee Dohnawas uppes, un Sultanam par sawa snohta Escheleba ispirkschanu, bij jamaksa 70 tuhkst. dukkati. Kad schi meera-derriba bij apstiprinata ar swehreschanu, tur Unguru meera-taisitaji swehreja us Bihbe-

les, Turki us Rohrana, tad Sultans Murads peekuffis waldih, atdewe waldichanu sawam dehlam Muamedam, kas tobrihd bij 16 gad-dus wezs, un aisgahje pats us Masu-Ufju.

Bet tik lihds Turki meera-taisitaji bij ais-gahjuschi no Unguru Kehnina, nahze fuhititi ministeri no Wahzsemmes un Greekeru Keisera, no Genuesereem, Venezianereem un no Roh-mas Pahwesta, kas Kehninu peerunnaja lai ne turroht scho meeru. Greekeru Keisers foh-lijahs ar saweem un Genueseru fugeem Tur-keem uskrist; wissu wairaf Pahwesta Kardi-nals, augsts Biskaps Julians, fohlija leelu fristigu lauschu karea-spehku peewest, parahdi-dams ka, ja ween Kehninsch gribbetu, tad nu pat labbi isdohtohs Turkus pawissam isdsiht no Ciropas. Sunnijads gan Kehninam leedse ta darriht; bet tee zitti padohma deweji Keh-ninu pahrunnaja, ta ka schis sawu meera-derribu pahrfahpdams, fohlijahs wehl scho paschu gaddu Turkus isdsiht no Ciropas.

Kehninsch Wladislaws atkal eezehle Sunni-jadu par karea-wirfneeku un ar 20 tuhft. karea-spehka Septempera mehnesi gahje par Dohnawu pahr. Sultans Murads dsirdejis ka meers bij pahrlausts, nahze no Ufjas ar 100 tuhft. karea-spehka Kehninam pretti. — 10ta Nowembera d. 1444ta gadda Kehninsch Wladislaws stahweja pee Warnas pilsehtas. Turpat Turki tam nahze pretti ar wissu sawu karea-spehku. Sunnijads taisijahs us kau-schanu. Pats wesdams Ungurus lauschana, bij lizzis Kehninam ar sawu Pohlu pulku at-astu stahweht labba nepee-cetama weeta, un to luhdsis no tahs ne-atstahtees kamehr tam simu dohs Turkeem wirfu eet. Sunnijadam gan bij mas pulks, bet leela gudriba, un ar sawu pulzinu tas tik laimigi kawahs, ka Turkeem wiffas weetas bij ja-eet atpakkaf, un jaw sahze behgt. Kehninsch to redsedams, gan drihs wairs ne warreja walditees, un kad win-na lambara-junkuri, no karea ne ko ne sinna-dami, tam peegahje fazzidami: „tas nepeeklah-jahs ka Sunnijads weens pats eenaidneekus buhs uswinneht, un Kehninam bes darba

stahweht meerä, — cesim janitschareem wirfu,“ — tad tas bes sinnas atstahje sawu labbu weetu, un uskritte pascham Turki Sultanam, kas ar saweem janitschareem (gwardeem) sawa weeta wehl meerä stahweja. Sultans to redsedams isfauzehs: „Tu krussta-fists Kristus, ja tu effi Deewa dehls, tad isleij wissu sawu dusmibu us scho Kehninu, kas sawu swehreschanu tik neganti irr pahrfahpis!“ — uskritte ar wissu sawu janitscharu spehku Kehninam wirfu, un par masu brihdi, pats Kehninsch ar wissu sawu pulku, gabbalu gabbalos bij sakappahts. Sultans likle ussprauft nokauta Kehnina gal-wu us schlehpa, un to nehst pa wissu Tur-ku lehgeri. Wifs Unguru karea-spehks, lihds 20 tuhft. zilweku bij nokauts. Ta beidsahs Pohlu un Unguru drohshs, bet ne-apdohmigs Kehninsch Wladislaws, pee Warnas pilfatas 10ta Now. 1444ta gadda.

Somehr Sunnijadam pascham bij isdewees glahbtees. Ar masu jachtneeku pulzinu kas tam atlikke, winsch atnahze lihds Dohnawai, un no turrenes rakstija Rohmas Pahwestam: „Muhfu grehku waina un Deewa fohdiba, bet ne eenaidneeka wirfrohziha, irr padarrijusi ka mehss effam uswarreti. Bet schi patti muhsu nelaime, darrihs man jo drohschu, wissu sa-wu muhschu karoht prett scho Deewa eenaid-neeku. Es zerreju ka Deews mums atkal rah-dihs sawu schehlastibas waigu un muhs at-reebs pee muhsu prettineekeem.“

Unguru semme pahrnahzis, Sunnijads no wiffas walsts tikke ezeelts par semmes waldi-taju, kamehr jauns Kehninsch kas tobrihd tik ween bij 5 gaddi wezs, buhs usaudsis. Schai pascha kahrtä tas waldija ar tahdu gudribu un taisnibu, pilnus 12 gaddus, ka Unguru walsts tanni laikä palikke gan drihs par wifs-stipraku un gohdajamu walsti pasaulä. Ar saweem wezzeem eenaidneekeem winsch dabjuja wehl weenreis ar leelu gohdu karoht, pehz ta laika kad teem bij isdewees Konstantinopoli usnemt. Ka tas notizzis, to dsirdefim zittas nodakkas.

Meefas augfchamzelschana.

„Es Annu mannu Pestitaju dshwu effam, un winsch buhs tas yehdigais, las us manneem yihfscheem stahwehs; — un rebz mannas abbas fatrubdeschanas tays schibs meefas atfal apwilktas, un is mannas meefas es Deemu redfeschu.“ Zjab 19, 25, 26.

Mel. Jesus dshwo muhschigi.

1.

Al tu fwehta libgsmiba,
Al tu jaukais, faldais preezinsch!
Staigajohr sche nihzibâ
Zerrecht, la tas debbes = hehninsch,
Kas mums mirt ir nolizzis, —
Kappâ muhs ne = atstahjibs;

2.

Dshwibu mums peluidams
Winsch nomirris frusta = stabbâ;
Remirstibu gahdadams
Zsehlees ne truhdu = lappa, —
Kahwi, ell' uswarrejis,
Winnu waru pohstijis.

3.

Lai tad, kad ta stunda nahf,
Meefa wihst kâ falka lappa;
Lai ta nihst un fapubt fahl
Zabru = mahjâ tumschâ lappâ; —
Mushcham turrecht ne warr nahw',
Pahr teem yihfscheem Jesus stahw.

4.

Vasubue kad fkanneht fahs
Sautei lezsoht past'ra = decnâ, (1 Tess. 4, 16.)
Kad us teefu Jesus nahfs
Gohdâ, so wiss debbes zeena, —
Pawaddihts no engeleem, (Matt. 25, 31.)
Un dauds tuhstosch' tizzigeem. (Dan. 7, 10.)

5.

Tad atwehrfees kappenes
Zsocht, las tur eelschâ truhde; (1 Kor. 15, 52.)

Sudduschus no scheijenes
Zubrâ, las pabr winneem pluhde —
Besdibbeni isfchubpohs,
Drebbedami atdohs tohs. (Zahn. gr. 20, 13.)

6.

Tad tee kauli falkohr fahs
Kas palikluschi par pelneem,
Apgebrhti ar meefahm, nahfs
Schga preefschâ pulku = pulkeem,
Kur tohs Jesus noteefabs,
Taisnu spreedum' fluddinahs. (Zahn. p. 20, 12.)

7.

Kahds preefs buhs tad tizzigeem!
Kad tee buhs pee labbas = rohfak
Kur atskannehs laimigeem:
„Jums naw Jareds mushcham mohfas!
„Gita manna preefâ un
„Ko jums algai dahwinu.“ (Matt. 25, 34.)

8.

Bet tee abfchi smirdoschi
Kreifa pussê nostahditi:
Kas schê tibfchi grebfoj'fchi,
Dfirdehs tad: „juhs nolahditi!
„Gita elles = uggumi,
„Kur irr mohfas muhschigi.“ (Matt. 25, 41.)

9.

Schahdam bahrgam spreedunam
Besdeewigais ne = isbehdshs,
Lai arr' raud ar waimanahm
Schelofchamu nesagaidibs;
Tur ne buhs schelastiba,
Bet ween stipra taifniba.

10.

Al tad zitweks, lamehr schê
Mibti schelastibas = dalkâ,
Dshwo tà, la dwehfele
Zer no grehku = faitem walka.
Tad, kad Jesus atnahjibs
Zewi usneems debbesis.

B r i h w d r i f f e h t.

No fuhrmallas = gubernements augtâs waldischanas pusses: Oberlehrer G. Bläse, Zenser. Solgawâ, tai 3. Zuhnt 1856.

No. 161.